

Utbildningsinspektion i Ängskolan

UTBILDNINGSINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Ängskolan	Antal barn/elever/studerande
Grundskola	535
Integrerade särskoleelever	5

Ängskolan är en av fem skolor med årskurs 7 till 9 i Marks kommun. Ängskolan byggdes ursprungligen 1955 som folkskola. Efter hand har skolan byggts till och renoverats. Byggnaden är uppförd i tegel. Ventilationen är ny sedan 2000. Grupprum skapades 2000 då salarna försågs med en bakre dörr och vikhägar. Skolans slöjd- och idrottslokaler är gemensamma för Tingvallaskolan, Parkskolan, Habyskolan, Berghemskolan och Tingvallaskolans träningskola. De senaste åren har främst klassrummen genomgått genomgripande renoveringar. Idag är Ängskolan en årskurs 7 till 9 skola med 18 klasser och med drygt 60 lärare. Mindre grupp finns för elever med särskilda behov. Skolan är organiserad i tre vertikala arbetslag. Två rektorer har gemensamt ansvar för skolan. Ängskolan har utvecklat särskilda profiler vad gäller idrott och musik, med idrotts- respektive musikklasser. Från och med läsåret 2003/04 har skolan också en matematik/NO-klass för elever som är speciellt intresserade av dessa ämnen. Profilklasserna gör att elever söker sig till skolan även om de bor i andra delar av kommunen än skolans upptagningsområde.

En stor del av kommunens socialhjälpstagare, en hög andel enföräldersfamiljer, och många flyktingar bor inom skolans upptagningsområde. Dessutom har vissa områden i Skene stark ut- och inflyttning. Barn som nyligen kommit till Sverige och ännu inte talar svenska studerar i förberedelseklass i Parkskolan.

Genomförandet av inspektionen i Ängskolan

Skolverket sände den 1 december 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Ängskolan har bestått av undervisningsrådet Eva Jönsson och experten Astrid Halling. Besök i Ängskolan inleddes den 31 mars och avslutades den 14 april 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Ängskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Ängskolan genomfördes intervjuer med elevstyrelsen, elever från årskurs 9, klassernas valda föräldrarepresentanter, arbetslagens samordnare, lärarna i ett av arbetslagen, distriktets elevvårdsteam samt med rektorerna. Lektioner i samtliga årskurser besöktes. Inspektörerna deltog i delar av ett möte med klassernas valda föräldrarepresentanter och en av rektorerna. Under besöket fördes också samtal med övriga lärare. Ängskolan har också besvarat ett frågeformulär om skolans bedömning av sin förmåga att upptäcka och ge stöd till elever med svårigheter att nå målen samt om skolans arbete med att upprätta åtgärdsprogram.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

I Ängskolan bedrivs målmedvetet och omfattande arbete med elevinflytande, "Forum", för att förbättra elevernas möjligheter att påverka och utveckla deras förmåga att ta ansvar och uttrycka sina åsikter. (Forumverksamheten kommenteras ytterligare nedan under avsnitt 3, Arbetsmiljö och delaktighet.) En del av Forum är "Parlamentet" där elever från ett arbetslag samlas i Folkets Hus. Parlamentet består av arbetslagets alla elever och personal samt representanter för skolledningen. Skolledning och handledare fastställer program för Parlamentet i samråd med elevråden. Handledare tar reda på elevernas önskemål genom respektive elevråd. Varje elev har möjlighet att delta i sitt arbetslags Parlament var fjärde vecka. Programmet kan innehålla följande punkter:

- information av skolledningen, elevstyrelse/elevråd eller studieråd,
- underhållning (som till exempel musik, dans, uppläsningar eller korta föredrag),
- information från skolans profilklasser: idrotts-, matematik/NO- och musikklasser,
- positiva elevexempel och
- svar direkt – eleverna frågar skolledningen och får svar.

Under det Parlament där inspektörerna deltar får rektorn frågor från elever bl.a. om att "vanliga" musiklektioner ibland går bort när musikklasserna övar, om att inte alla lärare går igenom prov som är rättade, om kvalitén på maten samt om biljardborden. Rektorn besvarar frågorna och informerar dessutom om "lovskolan" (undervisning under påsklovet) och om en kommande ombyggnad.

Elever och lärare som deltagit i en skidresa berättar om denna. De elever som under resan städade bäst får vandringspris.

En lärare berömmar elever som varit på prao. De har fått goda omdömen som läraren citerar. Elever som skött sig särskilt väl får komma upp på scenen. De belönas med applåder och fika i elevcaféet. Ett av syftena med Parlamentet är att öka elevernas delaktighet. Strävan är att elever ska få bekräftelse av sitt arbete och sitt ansvarstagande. Därför uppmärksammas elever för olika saker, inte bara för goda studieprestationer. En grupp flickor dansar exempelvis en pyjamasdans. Alla som vill har fått vara med och träna in dansen och sedan framträda. De elever som är publik är mycket toleranta och entusiastiska.

De intervjuade lärarna anser att Forums olika delar fungerar i varierande grad. Parlamentet är en mycket bra verksamhet. Eleverna tar ansvar när de inser att de själva har möjlighet att ta upp sådant som de funderar över. Forum startade för två år sedan och utvecklas hela tiden. Det innebär att arbetet förändras för alla lärare. Några av dem har avsatt tid för planering. Eleverna har fått mycket större inflytande bland annat över undervisningen och får hela tiden god information. Rektorerna tar tag i sådant som kommer upp. Delaktigheten ökar eftersom alla hör de frågor som ställs och de elever som frågar får besked. Viktigt är också att alla elever får bekräftelse på olika sätt, lär sig framföra sina åsikter och diskutera. De belönas för studieprestationer ansvar, kamratlighet och ansträngningar.

Enligt elevvårdsteamet är toleransen för olikheter stor bland eleverna vid skolan. Elever med svårigheter anser sig inte mindre värda. Det finns alltid elever som upplever sig som utsatta men enligt elevvårdsteamet blir alla i huvudsak väl bemötta. Skolan har genomfört en handikappidrottsdag för elever i årskurs 8. Eleverna fick i stationer pröva exempelvis att använda rullstol och att orientera sig utan att kunna se.

Eleverna vid Ängskolan tar ansvar och är engagerade. De kan uttrycka sina åsikter på ett nyanserat och ansvarsfullt sätt. Arbetsmiljön på de flesta av de besökta lektionerna vid skolan är god och eleverna har arbetsro.

Tendenser till främlingsfientlighet har, enligt elevvårdsteamet, funnits för några år sedan men har nu försvunnit. På möte med föräldrarådet och den ene rektorn diskuteras främlingsfientlighet. Några av föräldrarna är bekymrade över rasistiska tendenser vid skolan. Den rektor som medverkar vid mötet anser att rektorerna är mycket uppmärksamma och ser t.ex. om rasistisk graffiti förekommer. De reagerar omedelbart men just nu ser de inte några alarmerande tecken. "Det är nolltolerans." Eleverna anser också att främlingsfientlighet finns vid skolan. De intervjuade lärarna betonar att toleransen är god vid skolan. Vid inspektörernas besök uppstår en konflikt där invandrabarn är inblandade. Den ene rektorn och en lärare ingriper snabbt och konflikten löses. Lärarna betonar att det är bra att skolan lockar elever från andra skolor än de i Skene. För årskurs 9 genomför skolan varje år temadagar om förintelsen. Då medverkar människor med erfarenhet från koncentrationsläger samt medlemmar i Exit, organisationen för avhoppade rasister.

Sammanfattningsvis har skolans mycket aktiva arbete med att utveckla elevernas ansvar och värdegrund givit resultat. Eleverna tar ansvar, visar tolerans och kan framföra sina åsikter. Föräldrar och elever anser att rasistiska åsikter

förekommer men inspektörerna bedömer att skolan arbetar på ett tydligt sätt för att motverka rasism.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Av de 176 elever som avslutade årskurs 9 vårterminen 2003 vid Ängskolan bedömdes 124 ha nått målen i samtliga ämnen. I svenska bedömdes 167 ha klarat målen, i engelska 168 och i matematik 171. I ämnena svenska, matematik och engelska var 93 procent av eleverna godkända.

Enligt Skolverkets databas Salsa avviker Ängskolan något från det förväntade samlade betygsresultat som kan räknas fram för skolan med hänsyn till genomsnittet i riket, föräldrarnas utbildningsbakgrund och andelen elever med utländsk bakgrund. Elevernas betygsresultat är en procent lägre än förväntat.

Eleverna har, genom att rösta, kunnat påverka planeringen av no-studierna. De läser de naturvetenskapliga ämnena ett i taget, i perioder. Det innebär att de får färre ämnen att hålla reda på samtidigt.

Skolans olika inriktningar, musik, idrott och naturvetenskap, bidrar till att öka elevernas motivation och skapa goda kunskaper.

Sammanfattningsvis utvecklar eleverna vid Ängskolan goda kunskaper.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Vid Ängskolan samordnas arbetet med elevernas delaktighet och samverkan i Forumverksamheten. Den innefattar flera olika delar:

- klassråd och elevråd,
- Parlamentet (se avsnitt 1, Normer och värden),
- diskussionsforum (diskussionsövningar i olika grupperingar),
- studieråd (ämnesplanering med lärare) samt
- individuell studieplanering (med handledning av lärare).

Det kan, enligt föräldrarna i föräldrastyrelsen, vara svårt att övertyga elever som kommer från andra skolor om att de blir tagna på allvar vid Ängsskolan och faktiskt har inflytande. Några föräldrar anser att barnen har betydligt större inflytande på Ängskolan än de haft under tidigare skolår vid andra skolor.

I Ängskolans elevråd styrelse deltar två elever från vart och ett av skolans tre arbetslag, den ena rektorn och en av lärarna. Eleverna i elevråd styrelsen anser att samarbetet fungerar bra. De har påverkat ombyggnaden av skolan och anser att de kan påverka studierna. De har också inflytande över studierna genom studieråden inom Forum.

Eleverna i elevråd styrelsen anser att det bästa med Forum är Parlamentet. De uppskattar särskilt att de kan ställa frågor direkt till den ena rektorn under "Svar direkt". Föräldrarna i föräldrastyrelsen uppskattar hela Forum verksamheten. De nämner också speciellt "Svar direkt", inom Parlamentet.

Under diskussionsforum blandas eleverna ibland åldersmässigt. Det leder, enligt elevråd styrelsen, till att de äldre eleverna i viss mån dominerar. Några av de intervjuade eleverna anser att diskussionerna i vissa av grupperingarna inom Forum sker i för stora grupper vilket leder till att inte alla deltagare är aktiva.

Studieråden består av en elevgrupp samt ämneslärare ur arbetslaget. Grupperna tar upp ämnenas mål för respektive år. De diskuterar och utvärderar aktuella kurser och ämnen liksom former för prov och redovisningar samt bedömningsgrunder vid betygssättning.

Elevers individuella studieplanering inom Forum sker två till tre gånger per termin. En eller båda klassföreståndarna genomför samtal med varje elev om studiesituationen. Grundtanken är att eleven berättar och läraren lyssnar och ställer frågor samt ger återkoppling.

Två klassföräldrar per klass bildar en föräldrastyrelse där även rektorerna ingår. Föräldrarna anser att rektorerna lyssnar noga och med allvar på deras åsikter. Kommunikationen är öppen och det finns förtroende. Föräldrarna anser sig kunna påverka men i olika grad beroende på område. Rektorerna tydliggör vad skolan kan göra. Föräldrarna berättar att de önskat att barnen skulle få nya skolböcker utan ifyllda svar. De fick då information om ekonomin. Pengar till nya läromedel saknades. Föräldrarna kan påverka lärares arbetssätt genom att slå larm när något inte fungerar bra.

Föräldrarna får dagordningen före mötet. De anser att det kan vara svårt att sprida information om möten till andra föräldrar i klassen. Föräldramöten för alla föräldrar i en klass genomförs en eller två gånger per år i varje klass. Dessutom finns "Öppet hus", en kväll då förälder och elev kan komma och träffa olika lärare. Öppet hus finns dock inte för alla årskurser.

Någon av föräldrarna i föräldrastyrelsen önskar mer återkoppling och information från lärarna. Tiden under utvecklingssamtalen med lärarna är pressad och lärare drar sig ibland för att ringa hem till föräldrar. När det gäller frånvaro anser föräldrarna i föräldrastyrelsen dock att informationen är mycket god.

Ett problem som bekymrar föräldrarna är utagerande barn som hotar eller slår andra elever. Inspektörerna är med under delar av ett möte med föräldrarådet och då diskuterar rektorn och föräldrarna med stort engagemang konsekvenserna av att några barn hotar andras trygghet och fysiska säkerhet.

Föräldrarna berättar att eleverna i årskurs 8 har haft omfattande arbeten där de också har lärt sig utvärdera sitt eget arbete. Friare arbetsformer ställer krav på att föräldrarna kan stötta. Det kan vara svårt för barn som inte får stöd hemma. Klassföräldrarna är nöjda med möjligheterna till stöd vid Ängskolan. Lovskola för elever som önskar det genomförs under påsklovet.

Enligt skolans arbetsplan skall skolan ha en särskild plan för hur mobbning skall bemötas. Skolans handlingsprogram mot kränkande behandling finns i arbetsplanen under rubriken "Anti-mobbing gruppen på Ängskolan". Enligt rektorerna planerar skolan att presentera planen separat, under egen rubrik, eftersom den har varit svår att hitta för utomstående. Planen innefattar begreppet kränkande behandling mellan elever, men inte kränkande behandling med vuxna inblandade. När någon blivit utsatt för mobbning tillämpar personalen vid Ängskolan den så kallade Farstamodellen. Skolans plan nämner inte att föräldrarna skall informeras. Enligt elevvårdsteamet fungerar denna modell bra. Föräldrarna informeras inte omedelbart. Lärarna berättar att samtal först genomförs med den elev som är utsatt samt med förövarna. Föräldrarna får i skolans arbetsplan information om arbetssättet som även diskuteras vid det första utvecklingssamtalet.

Skolans antimobbningsgrupp består av vuxna. Elevrådsstyrelsen berättar att bråk förekommer vid Ängskolan. Eleverna i styrelsen känner väl till att en antimobbningsgrupp finns men inte alla vet vilka som finns med i gruppen. Om eleverna i styrelsen får veta att någon blir utsatt för kränkande behandling tar de kontakt med den som är utsatt, talar med en lärare eller informerar kuratorn. De känner till att planen mot kränkande behandling finns, men vet inte så mycket om innehållet. De berättar att kamratstödjare tidigare funnits men att detta inte fungerade bra.

I distriktets elevvårdsteam finns kurator, specialpedagog, psykolog samt studie- och yrkesvägledare. Vid elevvårdande möten tre gånger per termin samlas alla resurser. Elevvårdsteamet anser att samarbetet med lärarna är mycket gott. Kuratorn besöker arbetslagen regelbundet. Enligt elevvårdsteamet är traditionen på Ängskolan att ingen blundar. Skolans personal är noga med närvarokontroll. Syftet med arbetet är att minska behovet av stöd. Klassföreståndarna tar stort ansvar.

Alla elever i årskurs 7 deltar i ett tvådagars inskolningsläger. Detta är viktigt eftersom eleverna kommer från olika skolor och klasser. Några av klasserna har också fadderverksamhet som fungerar mycket bra.

Vid skolans avslutningar är många föräldrar med. Avslutningarna håller på i nästan tre timmar och är mycket uppskattade. "Parlamentet i jätteformat", enligt lärarna.

Sammanfattningsvis arbetar personalen vid skolan mycket aktivt och med stort engagemang för att förbättra arbetsmiljön och skapa delaktighet. Skolans handlingsprogram mot kränkande behandling har bristande kvalitet. Programmet finns inte tillgängligt separat, under en tydlig rubrik och det innefattar inte kränkande behandling där vuxna är inblandade. Skolan informerar inte genast berörda elevers vårdnadshavare när någon blivit utsatt för kränkande behandling.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

I Skene distrikt pågår utveckling av målbeskrivningar för varje årskurs. Syftet är att sammanhanget i elevens studier skall bli tydligt för elev, föräldrar och personal. Arbetet utgår från de nationella målen för årskurserna 5 och 9 i kursplanerna. De målbeskrivningar som utvecklas skall, enligt elevvårdsteamet, innehålla exempel på texter, böcker och utvärderingsformer och skall kunna användas även vid utvecklingssamtal. Målbeskrivningar för språkutveckling finns redan klara och matematik är på väg.

I kommunen diskuteras former för skriftliga omdömen för elever som inte når målen i årskurs 9. Den ena rektorn presenterar, vid föräldrarepresentanternas möte, ett förslag på utformning.

Vid Ängskolan genomförs regelbundna utvecklingssamtal med eleverna. Utvecklingssamtalen dokumenteras och följs i stor utsträckning upp.

Det frågeformulär om åtgärdsprogram som inspektionen begärde in svar på visar att rektorns bedömning är att av Ängskolans 535 elever har cirka 150 behov av särskilda stödåtgärder. Omkring 120 av dessa får särskilda stödåtgärder. Det är 73 elever som har ett upprättat åtgärdsprogram. Rektorn bedömer att skolans stödåtgärder är tillräckliga för de flesta elever.

Cirka 30 av de elever som bedöms vara i behov av stöd får inte detta, enligt skolans bedömning. För omkring 75 elever i behov av stöd har inte åtgärdsprogram upprättats. Enligt rektorn har dessa elever problem som inte är relaterade till basämnena.

Vårdnadshavare, elev samt klassläraren och ibland även rektorn deltar när åtgärdsprogrammen utarbetas vid skolan. Åtgärdsprogrammen bygger enligt rektorn ofta på en pedagogisk kartläggning. Underlaget för kartläggningen består i första hand av intervjuer/observationer av eleven och lärarens observationer i klassrummet. I vissa fall är tester, standardiserade och icke-standardiserade och resultat från nationella prov underlag för kartläggningen. Observationer av lärarens undervisning förekommer sällan som underlag för kartläggningen. De typer av problembeskrivningar som är vanligast i åtgärdsprogrammen är svårigheter att nå kunskapsmålen, koncentrationssvårigheter, läs- och skrivsvårigheter samt socioemotionella svårigheter. Det som beskrivs i åtgärdsprogrammen är vanligtvis elevens individuella problematik. I mindre utsträckning beskrivs också situationen i klassrummet och samordning mellan reguljär undervisning och det särskilda stödet. Att lärarens undervisning beskrivs i åtgärdsprogrammen är ganska ovanligt. Åtgärdsprogrammen tjänar enligt rektorn i första hand som ett

stöd i den pedagogiska verksamheten, som underlag för fördelning av resurser, som underlag för utvärdering av elevens utveckling och för att tydliggöra vad som överenskommits mellan elev, vårdnadshavare och skola.

De överenskomna åtgärderna genomförs i mycket stor utsträckning och de leder i ganska hög grad till de uppställda målen. Enligt rektorn har åtgärdsprogrammen en mycket viktig roll för att skapa en god pedagogisk verksamhet. Skolledningen medverkar ofta när åtgärdsprogrammen upprättas för att skapa sig en bild av elevens problem och dennes situation i hemmet, vilket stöd vårdnadshavarna kan behöva, personalens behov av kompetensutveckling och hur personalsamtalen bör läggas upp.

Lilla klassen är en särskild undervisningsgrupp. Där studerar elever som har studiesvårigheter på grund av sin sociala situation. Andra elever i denna grupp har, av andra skäl, svårt att nå målen för respektive ämne. I elevvårdskonferens fattar rektorn beslut om placering i Lilla klassen. Från och med hösten 2004 kommer rektorerna att rapportera dessa delegationsbeslut till Barn- och ungdomsnämnden.

Arbetsätten under lektionerna varierar. Variationen förefaller bero på olika lärares bakgrund, insikt, preferenser och föreställningar snarare än medveten och samlad pedagogisk ledning och styrning eller lärares gemensamma reflektion kring didaktiska frågor. Det arbetsätt som tillämpas är alltså inte alltid tydligt motiverat utifrån läroplan, kursplan och elevers behov eller utifrån en gemensam diskussion och planering. Rektorerna betonar att elever som har problem med att lära sig eller svårt att koncentrera sig har särskilt stort behov av lärarlett arbete med tydlig struktur. Vid nästan alla de besökta lektionerna arbetar de flesta av eleverna koncentrerat. Arbetsro, lugn och koncentration råder.

Eleverna anser själva att de får möjlighet att lära sig lära, särskilt i samband med längre arbeten. Studieplanering sker en gång i månaden inom ramen för Forum. Eleverna får då utvärdera sitt eget lärande. De betonar att lärarna vid skolan samarbetar.

I exempelvis textilslöjd väljer eleverna mellan olika arbetsuppgifter samt på vilket sätt de vill genomföra den valda uppgiften. Stort utrymme finns för egen kreativitet. De planerar sitt arbete, arbetar intensivt och utvärderar sedan sitt arbete. De tar också stort ansvar för att städa och plocka undan.

Ibland är instuderingsuppgifter eller provuppgifter indelade i "G-frågor", "VG-frågor" och "MVG-frågor". En sådan uppdelning bidrar till tydlighet, men kan samtidigt medföra nackdelar, som till exempel att elever som är mindre ambitiösa eller har sämre självförtroende vänjer sig vid att inte bli utmanade.

Kvalitetssäkring av betyg har förekommit men sker inte systematiskt. Rektorerna tar dock del av resultaten på de nationella ämnesproven. Matematiklärarna har samarbete med gymnasieskolan och vet att eleverna från Ängskolan klarar sig bra efter årskurs 9.

Skolan samverkar med socialtjänst och polis och tydliga regler finns för hur och när polisanmälan och anmälan till socialtjänst skall ske.

Utvecklingssamtal genomförs en gång per termin. Dessutom finns "Öppet hus" för några av årskurserna. Då kan föräldrar och elever samtala med alla elevens

lärare. Elever som riskerar att inte få godkänt betyg får ”IG-varningar” i mitten av varje termin från och med årskurs 8.

Modersmålsundervisning finns i spanska och arabiska.

Sammanfattningsvis har skolan tydlig struktur på sitt arbete för elever i behov av särskilt stöd. Alla elever som behöver stöd får dock inte detta och inte heller upprättas alltid åtgärdsprogram. Det pedagogiska arbetet visar stor variation. Bakom valet av arbetsformer finns ibland, men inte alltid didaktiska kunskaper, samarbete och reflektion. Under de flesta lektionerna råder arbetsro och elever har goda möjligheter att koncentrera sig på sitt lärande.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

Vid Ängskolan finns två rektorer som båda, i princip, har samma ansvar för verksamheten. Den ena rektorn arbetar något aktivare med olika elevärenden och ekonomiska frågor. Den andra rektorn tar i högre grad del i den pedagogiska ledningen samt i den övergripande planeringen av demokratiarbetet, idrottsklasserna och schemaläggningen. Båda rektorerna är dock väl insatta i alla frågor och båda kan ta itu med akuta elevärenden. Var och en av dem undertecknar slutbetyg och skriver under beslut.

Båda rektorerna har stort engagemang för elever och skola. De betonar att det delade ledarskapet innebär att det är möjligt att långsiktigt orka med arbetet. Båda rektorerna är nöjda liksom elever, personal och föräldrar. Föräldrarna i föräldrarådet och de intervjuade eleverna anser att det fungerar mycket bra med två rektorer. De uppfattar inte att ansvaret mellan dem är uppdelat eller att rektorerna har olika förhållningssätt.

Det är dock inte godtagbart att två personer har ett gemensamt ansvar för all verksamhet.

Ängskolan är indelad i tre vertikala arbetslag som har sin huvudsakliga undervisning samlad till varsin del av skolbyggnaden. Arbetslagen träffas en eftermiddag per vecka efter undervisningstidens slut. Varje arbetslag leds av en lagsamordnare. Lärarna samlas en dryg timme per vecka i ämnesråd för ämnesplanering. Varje ämnesråd leds av en ämnessamordnare med särskilt uppdrag. Varje klass har två klassföreståndare. De tre lagsamordnarna har regelbundna möten med skolledningen. De ser sig som länkar mellan skolledning och lärare i laget. I skolans lärarpärm finns en ansvarsbeskrivning för lagsamordnare. Vid arbetslagens möten diskuteras alltid elever i behov av stöd, eventuell kränkande behandling, arbetsmiljö, Forumtiden samt aktuella frågor. Det kan vara svårt att få tid för pedagogiska frågor men enligt lagsamordnarna får var och en ibland

berätta om sitt aktuella arbete. Vid läsårets början planeras och samordnas arbetet i de olika ämnena.

Distriktschefen är chef för elevvårdsteamet. Elevvårdsteamet anser att samarbetet med rektorerna är gott och att samarbetet med socialtjänst och sjukvården fungerar bra.

Under möte med klassföräldrar och den ena rektorn frågar föräldrarna om hur det pedagogiska ledarskapet gestaltas vid skolan. Rektorn berättar då att han har god kunskap om hur olika lärare arbetar. Han besöker ofta lektioner men gör det samtidigt som han lämnar meddelanden etc. Han har också förtrogenhet tack vara att han talar mycket med föräldrar och elever. Utvecklingssamtal och lönesamtal ger rektorerna möjlighet att påverka.

Utvärderingar genomförs varje termin och ligger till grund för kvalitetsredovisningen. Arbeta med kvalitetsredovisningen sker också vid studiedagar.

Sammanfattningsvis är personalen, eleverna, föräldrar och rektorerna mycket nöjda med styrningen och ledningen av skolan. Skolan leds av två rektorer som har gemensamt ansvar. Verksamheten skall dock endast ha en rektor som är formellt ansvarig.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

I Ängskolan har skolans olika profilklasser skapats tack vare att eldsjälar bland lärarna har tagit initiativ, fått stöd för sina idéer och drivit verksamheten. Skolan har också läxhjälp, lovundervisning och Forum, verksamhet som skapar stolthet och arbetsglädje.

Inom elevens val finns flera olika möjligheter t.ex. media, bild, musik, teknik och hem- och konsumentkunskap. Alla årskurser vid skolan har prao.

Språkval finns för alla elever. Undervisning förekommer i de moderna språken tyska och franska, liksom engelska, svenska och svenska som andraspråk. På en engelsklektion inom språkvalet studerar två elever fysik. Enligt läraren är det elever som har mycket goda kunskaper i engelska och därför själva har valt att ägna tiden åt fysikstudier. Verksamheten vid Ängskolan är timplanelös men eleverna har ändå rätt till språkval. Språkundervisningen måste kunna utmana och stimulera även duktiga elever.

Svenska som andraspråk är i Ängskolan ett alternativ till svenskämnet. Undervisningen fungerar, enligt rektorerna, mycket bra och den är uppskattad av eleverna.

Skolans matsal är rymlig. Två lärare vaktar vid ingången. Personalen har egen matsal. Skolans bibliotek är samtidigt folkbibliotek.

Skolan genomför idrottsresor. Deltagande är inte obligatoriskt och de elever som väljer att inte åka med studerar som vanligt i skolan. Eleverna genomför resorna under skoltid och lärarna deltar inom sin tjänstgöring. Dessa resor medför kostnader för eleven och är därmed inte förenliga med författningarnas krav på att undervisningen skall vara avgiftsfri för eleverna.

En förutsättning för att elever vid Ängskolan skall få åka med är att de har tagit ansvar för sitt lärande. Under resorna betonas ansvarstagande. Bl.a. bedöms städningen av rummen. Elever som tagit särskilt stort ansvar under en resa belönas. De får komma upp på scenen under Parlamentet och får en fri "fika" i caféet.

Klassföräldrarna diskuterar resorna under det möte då utbildningsinspektörerna deltar. Föräldrarna är positiva till resorna men vill ha god tid på sig att planera så att inte kostnaden kommer som en överraskning. Rektorerna betonar att resorna har stor betydelse för skolan. De leder till ökad motivation.

Ängskolan anordnar öppna informationsmöten om skolans profiler för föräldrar och elever vid skolor i andra distrikt. Profilererna är populära och elever ställer sig i kö i flera år. Det gör att antalet platser i dessa klasser för elever från andra skolor än dem i Skene distrikt är mycket begränsat.

De elever som nu studerar i musikklasser kommer att få fortsätta med sin inriktning, men det särskilda bidraget till denna verksamhet har dragits in. Nya musikklasser kommer därför inte att startas.

Under mötet med föräldrarådet diskuteras också att det har varit svårt att få vikarier för musiklärare som varit sjuka. Enligt en av rektorerna har eleverna därför missat en del av den undervisning de skulle ha fått. Tanken är att de ska kunna läsa in teoretiska delar av kursen genom självständigt arbete.

Elever med särskilda behov kan få stöd av olika slag. Eleverna i elevvårdsstyrelsen känner väl till de olika stödformer som finns. De anser att kontaktböcker kan vara avslöjande. Andra elever i klassen förstår att den kamrat som har kontaktbok också har problem.

Lagsamordnarna vet väl vilka särskoleelever som är integrerade i de olika klasserna och de intervjuade lärarna anser att dessa elever är relativt delaktiga. Arbetet vid Ängskolan är timplanelöst. De integrerade särskoleeleverna följer uppbyggnaden av undervisningen i grundskolan. Det finns dock inga beslut om att avvikelser görs i timplanerna för de elever som är mottagna i särskolan, men integrerade i klasser i grundskolan. Elever även med andra funktionshinder studerar i normalklass.

Sammanfattningsvis har eleverna vid skolan god tillgång till undervisning av olika slag. Alla elever bör kunna få det språkval de har rätt till. Skolan bör inte, under skoltid, anordna resor som ingår i utbildningen och som medför höga kostnader för elever och föräldrar. Det saknas beslut om att avvikelser görs i

timplanerna för de elever som är mottagna i särskolan men integrerade i klasser i grundskolan.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

I Ängskolan utgår kompetensutvecklingen, enligt lärarna, till en tredjedel från individuella behov. En tredjedel utgår från arbetslagets behov och en tredjedel är styrd av skolledningen. De individuella behoven uttrycks bl.a. genom utvecklingssamtalen. Arbetslagen diskuterar dock inte lagens behov av kompetensutveckling men sådan diskussion förs i ämnesråden. Resurserna för kompetensutveckling anses av lärarna vara otillräckliga. Behovet har ökat. Under kompetensutvecklingstid har lärare bl.a. arbetat med spel kring fingerade klassrumssituationer. Enligt rektorerna har detta arbetssätt givit lärarna möjlighet att lära av varandra, att överföra värdefulla kunskaper och erfarenheter. Rektorerna anser att det är viktigt att, i planeringen kring den gemensamma kompetensutvecklingen, utgå från lärares problem i vardagen.

Det är ovanligt att lärare undervisar i ämnen där de inte har formell utbildning. Eleverna har god tillgång till läromedel. Eleverna i elevrådsstyrelsen påpekar dock att en del läromedel är gamla och slitna. Lokalerna är väl anpassade för verksamheten och kan utnyttjas även av elever med funktionshinder.

Sammanfattningsvis har verksamheten vid Ängskolan goda resurser.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Ängskolan övergripande är av mycket god kvalitet, speciellt vad gäller arbetet med elevers inflytande samt engagemanget från skolledning och lärare för varje elev. Skolans synnerligen aktiva arbete med att utveckla elevernas ansvar och värdegrund leder till att eleverna tar ansvar, visar tolerans och kan framföra sina åsikter. Eleverna har god tillgång till undervisning av olika slag och de utvecklar goda kunskaper.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- skolans plan mot kränkande behandling samt
- utveckling av språkvalet för elever som väljer svenska eller engelska och har goda kunskaper i dessa ämnen.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Samtliga elever som är i behov av särskilt stöd får inte särskilt stöd (4 kap 1 § skollagen).

- Elevens vårdnadshavare informeras inte omedelbart när en elev blivit utsatt för kränkande behandling (författning om läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet).
- De resor, t.ex. idrottsresor, som anordnas av skolan innebär kostnader för de elever som deltar. Resorna är därmed inte förenliga med författningarnas krav på att undervisningen skall vara avgiftsfri för eleverna (1 kap. 2 § och 4 kap. 4 § skollagen).
- Skolan har två rektorer med gemensamt ansvar för all verksamhet. (2 kap. 2 § skollagen).
- Det saknas beslut om att avvikelser görs i timplanerna för de elever som är mottagna i särskolan, men integrerade i klasser i grundskolan (6 kap. 1 § särskoleförfattningen).

Datum	Ort
2004-09-16	Göteborg

Eva Jönsson
Astrid Halling